

TALLER DIDÀCTIC:

NO PERDIS PASSADA... Recicla't la samarreta!

Per a nens i nenes d'Educació Primària
(cicle mitjà i superior)

**Aula Didàctica
Museu Tèxtil (Terrassa)**

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

- 1. Presentació.....2
- 2. La proposta didàctica dins el currículum d'Educació Primària.....3
- 3. Objectius específics.....6
- 4. Esquema de la proposta didàctica.....7
- 5. Desenvolupament del taller i continguts
 - Primera part.....9
 - Segona part.....13
- 6. Bibliografia per ampliar continguts.....14

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

1. Presentació

Sabem que un dels grans reptes del nostre temps és la sostenibilitat del planeta i que és responsabilitat de tots i totes caminar cap a “un desenvolupament que satisfaci les necessitats de la generació actual, sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer llurs pròpies necessitats”, tal com recomanava ja l’Informe Brundtland l’any 1987.

Malauradament, a causa de les dimensions de la indústria tèxtil, a les seves característiques i a la tendència cap a una moda cada vegada més ràpida, ens trobem que és un dels sectors que més contribueix a la insostenibilitat del sistema.

L’Aula Didàctica del Centre de Documentació i Museu Tèxtil (CDMT) s’uneix a la lluita per una societat ambientalment neta, humanament justa i econòmicament viable. En aquest cas ho fa difonent coneixements i bones pràctiques que promoguin entre les generacions més joves la consciència sostenibilista. Es tracta de generar canvis entre els alumnes, noves actituds com a consumidors i com a possibles productors del sector tèxtil-moda.

Amb aquest objectiu neix l’activitat “**NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta**” dirigida especialment als alumnes dels cicles mitjà i superior de primària. La proposta connecta especialment amb les competències bàsiques pròpies de l’àmbit del coneixement del medi que els alumnes han d’assolir a l’acabar el cicle superior.

L’activitat consta de dues parts, una de presentació de continguts i una segona de pràctica individual i, com sempre, incorpora una visita a les sales d’exposició del CDMT per descobrir-hi patrimoni tèxtil històric. Amb això establim establir un lligam passat, present i futur que aporta un valor extra a l’experiència dels nens i nenes al nostre Centre.

Aula didàctica del Museu Tèxtil

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

2. La proposta didàctica dins el currículum d'Educació Primària

La proposta didàctica que us presentem encaixa amb les **competències bàsiques** pròpies de l'àmbit de **coneixement del medi**, concretament pel que fa a les **dimensions** "món actual" i "ciutadania".

A continuació citem les competències, els conceptes claus i els continguts que es treballen durant el taller i que formen part del currículum actual de Primària (cicle mitjà i superior)

Dimensió món actual

- **Competència 1.** Plantejar-se preguntes sobre el medi, utilitzar estratègies de cerca de dades i analitzar resultats per trobar respostes.
- **Competència 2.** Interpretar el present a partir de l'anàlisi dels canvis i continuïtats al llarg del temps, per comprendre la societat en què vivim.
- **Competència 5.** Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur.

Continguts clau:

- Problemes socials rellevants.
- Biodiversitat i sostenibilitat.
- Canvi i continuïtat.
- Organització social.
- Economia i sostenibilitat.
- Consum responsable.

Dimensió ciutadana

- **Competència 11.** Adoptar hàbits sobre l'adquisició i ús de béns i serveis, amb coneixements científics i socials per esdevenir un consumidor responsable.
- **Competència 12.** Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari.

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

Continguts clau:

- Biodiversitat i sostenibilitat.
- Consum responsable.
- Organització social.
- Economia i sostenibilitat.
- Problemes socials rellevants.

Continguts de l'àrea de coneixement del medi natural cycle mitjà (3r i 4t)

Iniciació a l'activitat científica

- Interès per l'observació i la generació de preguntes científiques, així com per la construcció de respostes coherents amb el coneixement científic.
- Activitats econòmiques relacionades amb la cria d'animals i el cultiu de plantes.

Les persones i la salut

- Formulació de propostes d'activitats creatives per a la gestió del temps de lleure, individual i col·lectiu.

Matèria i energia

- Ús responsable de l'aigua.
- Reducció, reutilització i reciclatge de residus. Criteris de separació i selecció.

Continguts de l'àrea de coneixement del medi natural cycle superior (5è i 6è)

Iniciació a l'activitat científica

- Cerca i contrast d'informació en diferents suports.

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

Les persones i la salut

- Expressió raonada de les valoracions pròpies i contrast amb les valoracions dels altres sobre decisions que afavoreixen un comportament responsable i saludable.

Matèria i energia

- Reducció, reutilització i reciclatge de residus. Criteris de separació i selecció.

Entorn, tecnologia i societat

- Valoració de la importància d'adoptar comportaments que minimitzin el consum elèctric.
- Avenços, productes i materials que intervenen en el progrés de la societat

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

3. Objectius específics

Els objectius específics del taller que us oferim són els següents:

- Entendre els principals efectes negatius que la indústria tèxtil genera sobre el benestar mediambiental i social del planeta.
- Interioritzar els principis del consum responsable, les quatre R: Reduir, Reciclar, Reutilitzar i Reclamar.
- Realitzar una pràctica individual i col·laborativa per tal de reutilitzar una samarreta vella.
- Aprendre la tècnica bàsica de teixir i fer-ho de forma creativa.
- Descobrir el Museu Tèxtil de Terrassa i les seves col·leccions.

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

4. Esquema de la proposta didàctica

1. El Museu Tèxtil ens proposa...	
OBSERVEM:	Un Power Point que hem rebut del Museu Tèxtil: "La teva samarreta"
SOM SITUATS A:	L'ESCOLA (treball previ a la visita)
VOLEM SABER:	D'on surt una samarreta? Què en fem quan ja no ens serveix? Puc convertir-la en material per crear un nou objecte útil?
CONTINGUTS:	El mestre o la mestra guia els seus alumnes per tal que a classe o bé a casa retallin una samarreta vella per obtenir unes tires que faran de fils d'un teixit creatiu que realitzaran al Museu. El mestre presenta i motiva als alumnes per la propera visita al Museu Tèxtil.

2. Què és el Museu Tèxtil? Quines feines hi desenvolupa?		15'
OBSERVEM:	El CDMT, els espais, el personal del Museu.	
SOM SITUATS A:	La sala d'actes.	
VOLEM SABER:	Què és el CDMT?, què s'hi fa?, què hi venim a fer?	
CONTINGUTS:	Noció de museu i d'objecte museístic. Grans trets de les col·leccions del CDMT i de les seves tasques principals.	

3. Presentació del problema: la indústria tèxtil i la sostenibilitat		15'
OBSERVEM:	Presentació amb Prezi.	
SOM SITUATS A:	Aula-taller.	
VOLEM SABER:	Quins són els impactes negatius del sector tèxtil sobre el planeta? Què passa concretament amb els residus tèxtils? Podem nosaltres actuar a favor de la sostenibilitat?	
ACCIONS A FER:	Els alumnes observen les imatges i escolten les explicacions de l'educadora, responen les seves preguntes i aporten opinions.	

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

4. Una bona pràctica: allargar la vida de la roba		60'
OBSERVEM:	Un objecte nou, útil i creatiu, a partir dels meus residus tèxtils.	
SOM SITUATS A:	Aula-taller.	
VOLEM SABER:	Què és un teler? Com es teixeix? Què puc crear de nou?	
ACCIONS A FER:	Cada alumne, amb un petit teler de fusta realitza un teixit creatiu individual a partir dels retalls de samarreta que tot el grup classe compartirà.	

5. Les col.leccions del Museu Tèxtil		30'
OBSERVEM:	Teixits antics, indumentària i complements de diverses èpoques històriques. Teixits de darrera generació.	
SOM SITUATS A:	Sala de mostra permanent "Retalls d'ahir i d'avui"	
VOLEM SABER:	Com eren els teixits abans? Amb quines fibres es feien? Com vestíem en altres èpoques? Com serà la moda del futur?	
ACCIONS A FER:	L'educadora acompanya els alumnes a la sala d'exposicions i comenta algunes de les peces que s'hi exhibeixen. Fa referència a fibres naturals i consum de teixits i moda més sostenible.	

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

5. Desenvolupament del taller i continguts

1a. part

En aquesta primera part l'educador inicia un diàleg amb els alumnes per tal de què recordin els continguts de la presentació "La teva samarreta" que van rebre i treballar a l'escola. Cal dirigir la conversa cap a un tema que hi apareix: el **problema dels residus tèxtils** que generem quan acaba el cicle de vida de les nostres peces de roba.

En aquest punt, es comenta que aquest només és un dels **impactes negatius que la indústria tèxtil actual genera sobre el planeta**. S'inicia aquí l'explicació d'aquests factors negatius amb el suport visual d'un Prezi en la pantalla de l'aula. Per tal de no caure en una visió catastrofista, en cada un dels impactes l'educador introdueix iniciatives i solucions que s'estan investigant o duent a terme en l'actualitat per contrarestar els efectes negatius de cada impacte.

Aquests impactes els dividim en dues categories: **mediambientals i socials**.

IMPACTES MEDIAMBIENTALS

Química

La indústria tèxtil en conjunt és la responsable del 20% de la **contaminació de les aigües**. En els processos de tenyir, estampar, rentar i acabar una peça de roba es fan servir gran quantitat de productes químics, molts dels quals són tòxics (des de la producció de matèria primera fins a la confecció de peces de roba i tèxtils de la llar l'indústria utilitza fins a 8.000 productes químics diferents). Aquests productes van a parar a les aigües de rius, mars i aqüífers que acaben contaminades. Per això cal un bon tractament de les aigües residuals d'aquesta indústria.

Bones notícies-avenços: lleis que controlen l'ús i abocament de productes químics tòxics; campanyes reeixides com la de "Vertido O" de Greenpeace; nous hàbits del consumidors més conscients (bones pràctiques de rentat, ús de noves com el cànem per reduir fibres sintètiques), etc...

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

Aigua

L'aigua neta i potable és **un recurs escàs al planeta** (2,5% del total) i està essent amenaçada per factors climatològics i pel nostre model de desenvolupament industrial i social. Una **samarreta de cotó** requereix el consum de 2700 litres d'aigua i la indústria tèxtil en global gasta 387 000 milions de litres a l'any (sobretot processos de tenyit i acabat tèxtil a països com Xina, Bangladesh i Índia (grans productors tèxtils actuals))

Bones notícies-avenços: Noves tecnologies s'apliquen a les aigües residuals de la tintura per poder-les reutilitzar (ECUVal), empreses que utilitzen tints naturals o que reguen només amb aigua de pluja (Organic Cotton Colours), nous hàbits de consum més responsables.

Gasos efecte hivernacle

Els **GEI (gasos d'efecte hivernacle)** contribueixen a l'efecte hivernacle i a l'escalfament global del planeta. El principal és el CO₂. La indústria tèxtil és responsable del 10% d'emissions de CO₂ al món (producció, transport, us i manteniment de peces de roba). Els processos que més contaminació emeten són la crema de combustibles fòssils per fer electricitat, per escalfar aigua i aire en el rentat de roba i el consum d'energia a la maquinària agrícola i de producció tèxtil.

Bones notícies-avenços: Legislació mundial contra els GEIS (L'**Acord de París** és un tràmit dins del *Conveni Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic* (CMNUCC) que estableix mesures per a la reducció de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle a partir de l'any 2020), hàbits de consum més responsables, electrodomèstics més eficients energèticament sobretot rentadora i assecadora, una **app** per ajustar la talla en el comerç on-line i evitar que es retorni: www.morpheosproject.eu.

Residus sòlids

Els **residus de la indústria tèxtil** suposen un 5% dels residus totals. Els residus més importants són les peces de roba que acaben a l'abocador però també ho són els embalatges no reutilitzables o no reciclables que es van tirant amb la roba. El principal problema és l'hiper-consum de productes tèxtils i l'ús de fibres que no es poden reciclar.

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

Moltes de les nostres deixalles tèxtils acaben al Tercer Món la qual cosa amenaça la indústria local i afavoreix la monocultura de la moda i la pèrdua d'identitats culturals (formes de vestir tradicionals).

Bones notícies-avenços: Nous models empresarials ja no volen créixer venent cada vegada més productes (roba) sinó oferint serveis (compartir rentadora, lloguer de roba), , nous hàbits de consum (menys consum, roba de 2a mà, allargar la vida de la roba, comprar teixits naturals que es reciclem millor, ús dels contenidors taronges).

Recursos: Terra i energia

El **petroli** és actualment la principal font d'energia (s'obté benzina, plàstics, gasoil, quitrà entre molts d'altres productes) i la matèria primera més important en el comerç entre països. És un recurs que s'està esgotant i tarda milions d'anys en regenerar-se a la natura (si l'extracció continua al mateix ritme que en el 2002, llevat que es trobaren nous jaciments, les reserves mundials durarien aproximadament 42 anys). A més, origina molta contaminació de l'aire i l'aigua en la seva transformació i manipulació.

Més del 50% de fibres tèxtils que es produeixen al món deriven del petroli: les **fibres sintètiques** (polièster, poliamida, acríliques...).

Les **terres de conreu** (del cotó, per exemple) s'esgoten per un ús intensiu i no hi ha espai per a altres conreus (aliments).

Bones notícies-avenços: Noves tecnologies han aconseguit teixits de polièster reciclat i noves fibres d'origen vegetal (blat de moro, soja, llet, bambú, cotó orgànic), nous hàbits de consum.

Biodiversitat

Es perden llavors tradicionals de cotó perquè s'imposen certes produccions (monocultura) que busquen gran eficiència (cotó transgènic).

Bones notícies-avenços: Alguns productors opten per recuperar llavors autòctones. *Organic Cotton Colours*, per exemple, ho fa amb varietats de cotó que són naturalment de color! Els colors cru, marró i verd ja estan a la fibra en estat cru i així el fil i les peces que es confeccionen no necessiten tenyir-se i tenen aquesta gamma de colors naturals.

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

IMPACTES SOCIALS

Condicions laborals

Només entre l'1 i el 2% del cost d'una peça de roba va a parar a mans del treballador que l'ha confeccionat. Per exemple, d'una samarreta de 8 euros, el treballador rep 16 cèntims. Les jornades de treball (fonamentalment femení) són de 12 i fins a 14 hores.

Els treballadors i treballadores del sector tèxtil al món (sobretot grans centres de producció) pateixen condicions laborals poc sanes (pesticides tòxics en els conreus el cotó, aspiració de microfibres a l'ambient de les fàbriques poc ventilades, etc...), insegures (ensorrament del Rana Plaza al 2013 amb més de 1.000 morts). Existeix un alt índex de treball infantil. En molts països està prohibida tota acció sindical i no hi ha cap llibertat d'associació ni el dret a organitzar-se.

Tota aquesta situació la pateixen les persones que fan la roba que portem i representa un atemptat contra el benestar de la humanitat.

Bones notícies-avenços: legislació contra l'esclavitud i el treball infantil; moviments de denúncia i acció femenins als propis països; fórmules de comerç just... *Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, 2014* (acord entre grans marques competidores i amb el govern de Bangladesh per a millorar les condicions laborals d'aquests treballadors).

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

2a. part

En la segona part de l'activitat, els nens i nenes aprenen a teixir en un petit teler de fusta. Ho fan amb els materials reciclats que han aconseguit a classe tot retallant samarretes velles i que podran intercanviar entre tots i totes.

Un cop coneixen algunes tècniques bàsiques (teixit continu, passades soltes amb nus lateral, nusos de catifa...), cada alumne elabora de forma lliure un tapís creatiu tot combinant punts, colors i formes. El resultat és un objecte de decoració fet sota el concepte *Do it yourself*, bé per a penjar, bé per a fer servir de petita catifa.

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

6. Bibliografia per ampliar continguts

A la Biblioteca del CDMT trobareu els següents llibres i materials que podeu utilitzar per ampliar el tema sobre la moda ètica i sostenible amb els vostres alumnes:

- **Diseño eco-experimental : arquitectura, moda, producto**
Brower, Cara
Barcelona : Gustavo Gili, cop. 2007
- **Eco fashion : moda con conciencia ecológica y social**
Brown, Sass
Barcelona : Blume, 2010
- **Gestionar la sostenibilidad en la moda: diseñar para cambiar: materiales, procesos, distribución, consumo**
Fletcher, Kate
Barcelona : Blume, 2012
- **La Samarreta : un article universal**
Wells, Troth
Barcelona : Intermón Oxfam, 2009
- **Moda sostenible**
Gwilt, Alison
Barcelona : Gustavo Gili, cop. 2014
- **Moda ética para un futuro sostenible**
Salcedo, Elena
Barcelona : Gustavo Gili, cop. 2014
- **Som allò que vestim guia per al consum responsable de moda**
Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Àrea de Medi Ambient. Direcció de Comunicació i Programes Ambientals, 2008
http://http://www.sostenibilitatbcn.cat/agenda21/download_rekurs.php?idRekurs=629
- **Sustainable fashion and textiles : design journeys**
Fletcher, Kate, 1971-
- **Zero waste fashion design**
Rissanen, Timo
London : Bloomsbury, Fairchild Books, an imprint of Bloomsbury Publishing Plc, ©2016

NO PERDIS PASSADA...recicla't la samarreta

ÉS UN CONSORCI DE:

Diputació
Barcelona
#DibaOberta

Ajuntament

de Terrassa

Més informació a:

auladidactica@cdmt.cat

C/Salmerón, 25 – 08222 TERRASSA

Telf: 93 731 52 02

www.cdm.t.cat